

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-12\(41\)-166-179](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2020-12(41)-166-179)

УДК 37.011.3-051:005.336.5

Мотуз Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри загальної, спеціальної педагогіки,
реабілітації та інклюзивної освіти
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради.
Дніпро, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9339-5985>

tetmotuz@gmail.com

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. Проголошення компетентісного підходу у навчанні як ключового, переорієнтація шкільної освіти на нову модель вимагає нових підходів до професійного розвитку вчителів. Відповідно, професійні компетентності, набуті у результаті здобуття вищої освіти, потребують свого удосконалення та розвитку протягом педагогічної діяльності. У статті здійснено комплексний аналіз проблем розвитку професійних компетентностей вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти і окреслено основні види, форми й принципи. Доведено, що в умовах реформування системи загальної середньої освіти разом зі збільшенням вимог до професійних компетентностей вчителі отримали більше можливостей і ресурсів для саморозвитку, самоосвіти, отримання нових і розвитку наявних компетентностей: підвищення кваліфікації (курси, участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо), участь у програмах академічної мобільності, наукове стажування, самоосвіта тощо. Вимірювання рівня та переліку професійних компетентностей, якими володіє вчитель, здійснюється через процеси атестації та сертифікації. Атестація та сертифікація також є методами стимулювання вчителя до підвищення свого професійного рівня. Аналіз основних видів та форм розвитку професійних компетентностей вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти, а також способів їх оцінювання та стимулювання, дозволив сформулювати основні принципи розвитку професійних компетентностей вчителя: принцип обов'язковості: постійний і систематичний розвиток своїх компетентностей є необхідною умовою і вимогою законодавства щодо професійної діяльності вчителя; принцип відкритості: усі форми, види

розвитку професійних компетентностей, зокрема підвищення кваліфікації є відкритими і доступними для будь-якого вчителя. Забезпечується це передусім через інформування на офіційних веб-сайтах надавачів послуг; принцип вільного вибору: вчитель має право вільно обирати час, форму, вид, за якими відбудеться розвиток професійних компетентностей; принцип систематичності: розвиток професійних компетентностей вчителя має відбуватися систематично, зокрема через щорічне підвищення кваліфікації.

Ключові слова: компетентність; розвиток професійних компетентностей; підвищення кваліфікації; сертифікація; принципи.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Важливою світовою тенденцією розвитку сучасного суспільства є динамізм у всіх сферах діяльності, переважання соціокультурних змін над наступністю і постійністю, зменшення можливості застосування накопиченого раніше суспільного досвіду і збільшення розриву між темпами розвитку освіти і потребами суспільства. Відповіді на зазначені глобальні виклики має проголошена в Україні освітня реформа, зокрема реформа загальної середньої освіти. Школа має відповідати потребам динамічного світу, повинна готувати життєво компетентних та конкурентоспроможних громадян до життя у сучасному суспільстві.

Проголошення компетентісного підходу у навчанні як ключового, переорієнтація шкільної освіти на нову модель вимагає нових підходів до професійного розвитку вчителів. Нова школа потребує вчителів, які є компетентними, вмотивованими, здатними до професійної рефлексії, відкритими до змін та новацій нової української школи. Відповідно, професійні компетентності, набуті у результаті здобуття вищої освіти, потребують свого удосконалення та розвитку протягом педагогічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні дослідження у галузі педагогіки переконують, що компетентісний підхід є основою розроблення нових стандартів і моделей підготовки вчителів, формування їх професійних якостей. Наукові дослідження М. Бирки, О. Котенко, Н. Наливайко, Л. Хоружої стосуються проблем формування професійних компетентностей майбутніх учителів у процесі професійної підготовки у педагогічних закладах, низка наукових робіт присвячена проблемі професійного розвитку вчителя у післядипломній освіті (Н. Бежанова, В. Вітюк, Б. Дяченко, М. Захарійчук, Л. Сущенко, І. Титаренко, Н. Устинова та ін.).

Поняття «професійна компетентність» є досить розробленим у науковій площині та знаходиться на перетині низки наук (психологія, педагогіка, право та ін.). Н. Бібік зазначає, що в науковий обіг шкільної дидактики поняття «компетентність» увійшло з професійної сфери і розглядається як оцінна категорія, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність успішно виконувати повноваження [1, с. 47]. Загальне визначення професійної компетентності надає С. Лісова і визначає компетентність як здатність людини (фахівця) реалізовувати свій людський потенціал для професійної діяльності [2, с. 39].

Професійна компетентність дає можливість педагогу успішно виконувати різноманітні види професійної діяльності (навчальної, виховної, наукової, організаційної, методичної тощо), поєднуючи сукупність знань та практичних дій, а також цінностей і ставлень. Важливою ознакою компетентності, на думку дослідника Я. Ягупова є її прояв у конкретній ситуації професійної діяльності, тобто коли вона із можливості переходить в активний діяльнісний стан. При цьому компетентність має два складники: підготовленість фахівця (теоретична, практична, психологічна) та наявність професійно важливих якостей [3, с. 6.]. На наявності двох складників професійної компетентності наголошують також педагоги В. Краєвський та А. Хуторський, визначаючи компетентність у визначеній галузі як поєднання відповідних знань і здібностей, що дозволяють провадити ефективну діяльність [4, с. 55]

Досліджуючи проблему професійних компетентностей вчителя, науковці зосереджують свою увагу переважно на окремих аспектах підвищення якості професійної діяльності вчителя (використання певних методів навчання, застосування інноваційних та цифрових технологій в освітньому процесі, впровадження різних форм методичної роботи тощо). Вважаємо, що в умовах реформування вітчизняної освіти необхідний комплексний аналіз проблеми розвитку професійних компетентностей вчителя із окресленням основних шляхів, принципів і проблем.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі проблеми розвитку професійних компетентностей вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти із окресленням основних принципів і проблем.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

1. Здійснити аналіз сучасних досліджень стосовно розвитку професійних компетентностей вчителя.

2. Визначити основні види та форми розвитку професійних компетентностей вчителя в умовах реформування системи загальної середньої освіти.

3. Окреслити основні принципи, за якими відбувається розвиток професійних компетентностей вчителя.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Поняття та ознаки компетентності унормовано у вітчизняному законодавстві. Так, Національна рамка кваліфікацій (2011), Закони України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017) визначають компетентність як «динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначають здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [5], [6].

Професійна компетентність є об'єктом вимірювання і критерієм професійної підготовленості фахівця, його здатності виконувати завдання й обов'язки відповідно до посади. Зазначимо, що професійна компетентність є інтегративною якістю і не обмежується лише наявністю у працівника певних знань, умінь і навичок. Компетентність передбачає також наявність певних особистісних якостей, що забезпечують застосування у професійній діяльності набутих знань, умінь і навичок.

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових та конкретно-наукових методів: аналіз наукової літератури, синтез, порівняння та узагальнення; термінологічний аналіз педагогічної, науково-методичної літератури для порівняння різноманітних поглядів на досліджувану проблему; аналіз нормативно-правової бази з проблеми, що досліджується.

Застосування комплексу зазначених методів надає можливість дослідити проблему розвитку професійних компетентностей вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти і окреслити основних принципів і проблеми.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Особливої актуальності проблема професійних компетентностей вчителя набула у зв'язку з упровадженням загальнодержавної реформи середньої освіти. Рішенням колегії МОН України від 27.10.2016 ухвалено Концепцію нової української школи, яка окреслює нові шляхи розвитку

середньої освіти. Оскільки реформа передбачає суттєві зміни в організації освітнього процесу (застосування компетентісного підходу, використання сучасних технологій навчання й виховання, проголошення принципу дитиноцентризму як ключового, створення комфортного освітнього середовища, визнання педагогіки партнерства як ефективної системи взаємодії вчителя, учнів та батьків), нові вимоги поставлено і до вчителя як ключового суб'єкта освітнього процесу.

Одним з головних принципів Нової української школи проголошено вмотивованого вчителя, а завданнями держави визнано сприяння професійному зростанню й розвитку вчителя та підвищення його соціального статусу. Одночасно з визнанням необхідності сприяння професійному розвитку, держава ставить нові вимоги до рівня професійних компетентностей вчителя. Зауважимо, що в контексті реформи перш за все нові вимоги стосуються вчителів початкових класів.

Так, перелік професійних компетентностей, якими має володіти вчитель початкових класів, наведено у Професійному стандарті «Вчитель початкових класів» (2018). Згідно з ключовими положеннями Концепції нової української школи у Професійному стандарті наведено перелік трудових функцій, які виконує вчитель початкових класів, а також відповідні цим функціям професійні компетентності. Наведемо узагальнений перелік професійних компетентностей за Професійним стандартом:

- здатність планувати та здійснювати освітній процес;
- здатність підтримувати навчання, виховання і розвиток учнів;
- здатність до створення освітнього середовища;
- здатність до рефлексії та професійного саморозвитку;
- здатність до проведення педагогічних досліджень;
- здатність до надання методичної допомоги колегам;
- здатність до узагальнення власного педагогічного досвіду та його презентація педагогічній спільноті;
- здатність до оцінювання результатів роботи вчителів початкових класів закладу загальної середньої освіти [7].

Зазначимо, що частину з наведених компетентностей вчителі здобувають під час навчання у педагогічних закладах, а частину – мають здобути упродовж професійної діяльності. Наприклад, здатність до надання методичної допомоги колегам, до узагальнення власного педагогічного досвіду й презентація його формуються в результаті набуття досвіду педагогічної діяльності.

Успішна та ефективна професійна діяльність базується на знаннях, уміннях і навичках, отриманих в результаті педагогічної освіти, а також

супроводжується безперервним професійним розвитком вчителя, тобто можливістю розвивати свої професійні компетентності та набувати нових. Безперервний професійний розвиток є безпосереднім обов'язком учителя і передбачає постійне підвищення свого професійного і загальнокультурного рівня та педагогічної майстерності, зокрема через систему післядипломної освіти. Найбільш поширеною формою післядипломної освіти є підвищення кваліфікації, тобто «набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань» [5].

Реформа системи загальної середньої освіти, основні напрями якої закладено у Законі України «Про освіту», Концепції Нової української школи поряд з новими вимогами до професійних якостей вчителя надає більше можливостей для його професійного розвитку, набуття нових компетентностей. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 затверджено Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [8], яким унормовано питання розвитку професійних компетентностей вчителя.

Порядок визначає обсяг, періодичність, види та форми підвищення кваліфікації. Зупинімося докладніше на правах та можливостях щодо розвитку професійних компетентностей вчителя, закладених у Порядку. До основних видів підвищення кваліфікації відноситься навчання за програмою підвищення кваліфікації (курси, участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо), а також стажування, яке може проходити в закладах освіти, установах, організаціях, на підприємствах.

Згідно із Порядком кожен педагогічний працівник закладу загальної середньої освіти може обрати для себе оптимальну форму підвищення кваліфікації: інституційна (очна, заочна), дистанційна, мережева, дуальна, на робочому місці чи на виробництві. Дана норма збільшує можливості для проходження навчання, самоосвіти, оскільки вчитель може обрати зручну для себе форму, не обов'язково з відривом від виробництва, а також може поєднувати різні форми підвищення кваліфікації залежно від умов і власного бажання. Позитивним також є те, що підвищення кваліфікації може проходити за місцем освітньої діяльності суб'єкта підвищення кваліфікації (надавача послуг), місцем роботи педагога, дистанційно, а також за іншим місцем/місцями. Зазначимо, що такі широкі можливості для вчителя забезпечуються також за рахунок отримання права на надання послуг з підвищення кваліфікації будь-якими фізичним чи юридичним особам, що провадять освітню діяльність у сфері підвищення кваліфікації педагогічних та/або науково-педагогічних працівників. Разом

з тим існує загроза для вчителя отримати неякісні освітні послуги з підвищення кваліфікації, оскільки збільшення кількості суб'єктів підвищення кваліфікації, відсутність державного контролю може призвести до зниження якості цих послуг.

Щодо обсягу підвищення кваліфікації вчителя закладу загальної середньої освіти, то згідно з Порядком підвищення кваліфікації має відбуватися щорічно, а загальний обсяг годин за 5 років (міжтестастійний період) становити не менш як 150. У такий спосіб забезпечується обов'язок вчителя здійснювати безперервний професійний розвиток, що вимагає Закон «Про освіту».

Додамо, що також можуть бути визнані як підвищення кваліфікації участь у програмах академічної мобільності, наукове стажування, самоосвіта, здобуття наукового ступеня, здобуття вищої освіти.

Отже, в умовах реформування системи загальної середньої освіти разом зі збільшенням вимог до професійних компетентностей вчителі отримали більше можливостей і ресурсів для саморозвитку, самоосвіти, отримання нових і розвитку наявних компетентностей. Узагальнена інформація щодо можливостей, форм і видів розвитку професійних компетентностей вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти зображено на рисинку.

Професійна компетентність вчителя, як було зазначено вище, є категорією оцінною та вимірювальною, тому доцільно оглядово проаналізувати механізми оцінювання рівня професійних компетентностей. На загальнодержавному рівні сьогодні маємо два основні способи оцінювання та вимірювання рівня професійних компетентностей вчителя – атестація та сертифікація. Атестація для вчителя є обов'язковою, за допомогою атестації визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, присвоюється кваліфікаційна категорія, педагогічне звання. Кожній кваліфікаційній категорії та педагогічному званню відповідають певні рівні професійних компетентностей, які мають бути сформовані у вчителя.

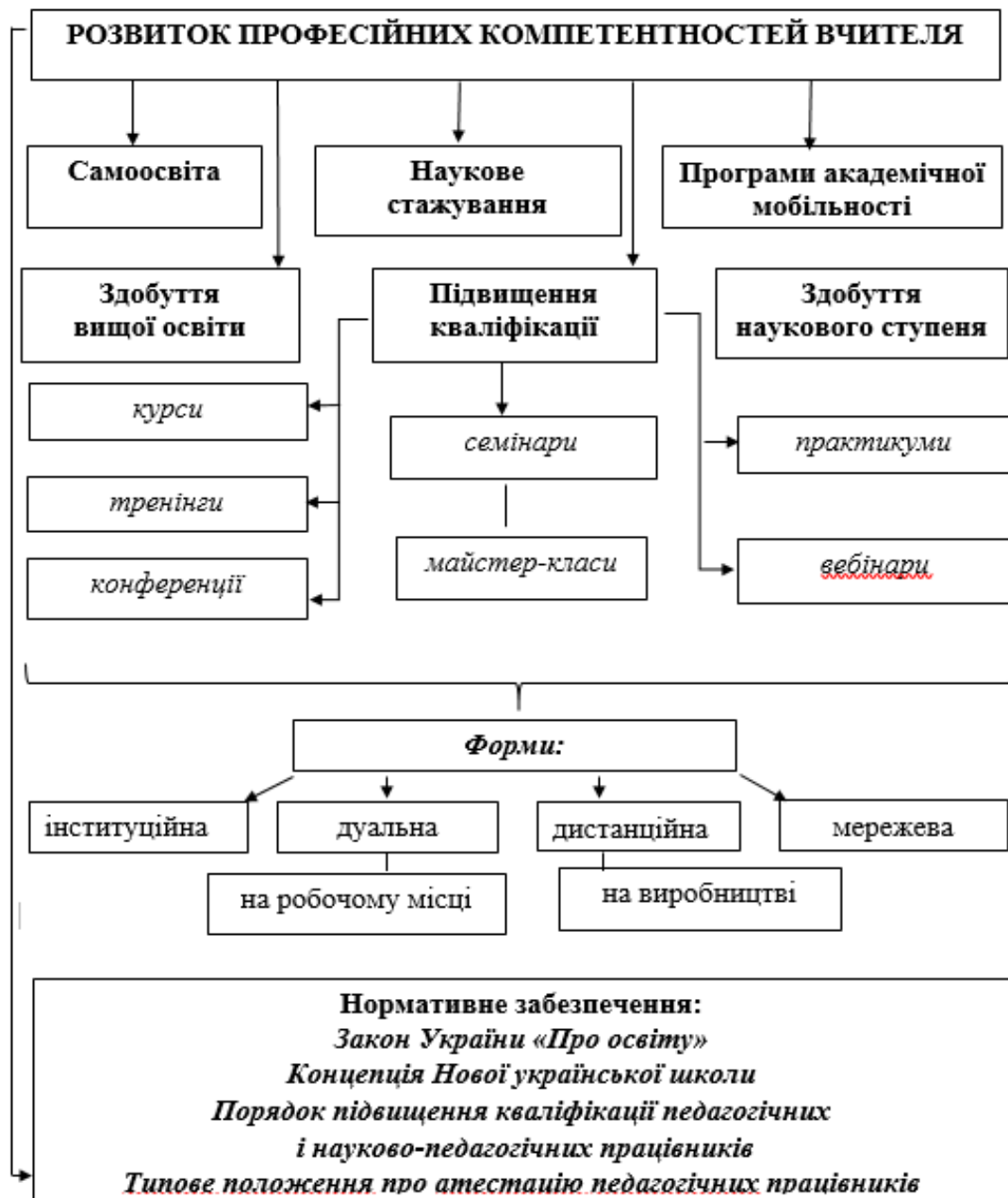

Рис. Можливості розвитку професійних компетентностей вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти

Сертифікація стартувала як пілотний проект для вчителів початкових класів на 2019–2021 роки і на відміну від атестації є добровільною. Метою сертифікації є «виявлення та заохочення педагогічних працівників з високим рівнем педагогічної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми

технологіями та сприяють їх поширенню» [9]. На відміну від атестації сертифікація є зовнішнім оцінюванням рівня професійних компетентностей вчителя і складається з трьох етапів: 1) незалежного тестування учасників сертифікації; 2) самооцінювання учасниками сертифікації власної педагогічної майстерності; 3) вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації. Другою відмінною ознакою сертифікації є те, що методика її проведення базується на оцінюванні рівня низки професійних компетентностей вчителя, що відповідають Концепції нової української школи та Професійному стандарту «Вчитель початкових класів». У процесі сертифікації проводиться експертне оцінювання 10 професійних компетентностей, кожна з яких оцінюється за двома критеріями – когнітивним та діяльнісним. Отже, сертифікація покликана стимулювати вчителів опановувати нові технології організації освітнього процесу, упроваджувати інновації, як наслідок розвиваючи свої професійні компетентності.

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Таким чином, в умовах реформування вітчизняної освіти, зокрема загальної середньої, головні завдання покладаються на вчителя. Держава ставить низку вимог до професійного рівня і компетентностей вчителя, що окреслено у відповідних нормативних документах. Вимірювання рівня та переліку професійних компетентностей, якими володіє вчитель, здійснюється через процеси атестації та сертифікації. Атестація та сертифікація також є методами стимулювання вчителя до підвищення свого професійного рівня.

Отже, аналіз основних шляхів розвитку професійних компетентностей вчителя в умовах реформування загальної середньої освіти, а також способів їх оцінювання та стимулювання, дозволив сформулювати основні принципи розвитку професійних компетентностей вчителя:

- *принцип обов'язковості*: постійний і систематичний розвиток своїх компетентностей є необхідною умовою і вимогою законодавства щодо професійної діяльності вчителя;
- *принцип відкритості*: усі форми, види розвитку професійних компетентностей, зокрема підвищення кваліфікації є відкритими і доступними для будь-якого вчителя. Забезпечується це передусім через інформування на офіційних веб-сайтах надавачів послуг;
- *принцип вільного вибору*: вчитель має право вільно обирати час, форму, вид, за якими відбудеться розвиток професійних компетентностей;

- *принцип систематичності*: розвиток професійних компетентностей вчителя має відбуватися систематично, зокрема через щорічне підвищення кваліфікації.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого дослідження вимагають теоретичні та практичні основи розвитку професійних компетентностей вчителя, а саме дослідження окремих форм розвитку професійних компетентностей у процесі підвищення кваліфікації (дистанційна, мережева та ін.).

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Н. М. Бібік, О. В. Овчарук, «Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування», *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*; О. В. Овчарук, Ред. Київ, Україна, 2004, 111 с.
- [2] С. В. Лісова, «Компетентнісний підхід у вищій освіті: зарубіжний досвід», *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія*. Житомир, Україна: ЖДУ ім. І. Франка, 2011, с. 34–53.
- [3] В. В. Ягупов, В. І. Свистун, «Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти», *Наукові записки; Т. 71. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*, с. 3–8, 2007.
- [4] А. В. Хуторской, «Ключевые компетенции. Технология конструирования», *Народное образование*, № 5, с. 55–61, 2003.
- [5] Верховна Рада України. (2017, Верес. 05). *Закон № 2145-VIII «Про освіту»* [Електронний ресурс].
Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- [6] Верховна Рада України (2014, Лип. 01) *Закон № 1556-VII, «Про вищу освіту»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- [7] Міністерство соціальної політики України України (2018, Серп. 10). *Наказ № 1143, «Про затвердження професійного стандарту "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти"»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18>
- [8] Кабінет Міністрів України (2019, Серп. 21). *Постанова № 800, «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BE>

- [9] Кабінет Міністрів України. (2018, Груд. 27). *Постанова № 1190, «Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників»*. [Електронний ресурс].
Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#n16>

DEVELOPMENT OF TEACHER'S PROFESSIONAL COMPETENCES IN THE SYSTEM REFORM CONDITIONS GENERAL SECONDARY EDUCATION

Tetiana Motuz,

Phd, Assistant Professor of the Department of General,
Special Pedagogy, Rehabilitation and Inclusive Education
Communal Institution of higher education
«Dnipro Academy of continuing education» of
Dnipropetrovsk regional council.
Dnipro, Ukraine.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9339-5985>
tetmotuz@gmail.com

Abstract. Declaring a competent approach to teaching as key, reorienting school education to a new model requires new approaches to teacher's professional development. Accordingly, the professional competences acquired as a result of higher education require their improvement and development in the course of pedagogical activity. The article analyzes complex problems of the development of teacher's professional competences in the conditions of reforming general secondary education and outlines the main ways, principles, and problems. It has been proved that in the conditions of reforming the general secondary education system, along with the increase of requirements for professional competences, teachers were given more opportunities and resources for self-development, self-education, gaining new and developing existing competences: professional development (courses, participation in seminars, workshops, pieces of training, webinars, workshops, etc.), participation in academic mobility programs, research internships, self-education and others. Measurement of the level and list of professional competences that a teacher possesses is carried out through the processes of attestation and certification. Attestation and certification are also methods of encouraging a teacher to improve their professional level. The analysis of the basic ways of development of professional competences of the teacher in the conditions of reforming of general secondary education, as well as the ways of their assessment and stimulation, allowed to formulate the basic principles of development of professional competences of the teacher: The principle of obligation: the constant and systematic development of one's competences is a

prerequisite and requirement of the legislation on the professional activity of teachers; Openness principle: all forms, types of professional competency development, including professional development, are open and accessible to any teacher. This is ensured primarily through the provision of information on official service providers' websites; The principle of free choice: the teacher has the right to freely choose the time, form, type by which the development of professional competences will take place; Systematic principle: the development of a teacher's professional competences should be systematic, in particular through annual refresher training.

Keywords: competence, development of professional competences, advanced training, certification, principles.

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЯ В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Мотуз Татьяна Владимировна,

кандидат педагогических наук, доцент
кафедры общей, специальной педагогики,
реабилитации и инклюзивного образования
КУВО «Днепровская академия непрерывного образования»
Днепропетровского областного совета.
Днипро, Украина.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9339-5985>
tetmotuz@gmail.com

Аннотация. Провозглашение компетентностного подхода в обучении как ключевого, переориентация школьного образования на новую модель требует новых подходов к профессиональному развитию учителей. Соответственно, профессиональные компетентности, приобретенные в результате получения высшего образования, требующие совершенствования и развития в течение педагогической деятельности. В статье осуществлен комплексный анализ проблем развития профессиональных компетентностей учителя в условиях реформирования общего среднего образования и обозначены основные виды, формы и принципы. Доказано, что в условиях реформирования системы общего среднего образования вместе с увеличением требований к профессиональной компетентности учителя получили больше возможностей и ресурсов для саморазвития, самообразования, получения новых и развития имеющихся компетенций: повышение квалификации (курсы, участие в семинарах, практикумах, тренингах, вебинарах, мастер-классах и т.д.), участие в программах академической

мобильности, научную стажировку, самообразование и тому подобное. Измерение уровня и перечня профессиональных компетентностей, которыми располагает учитель, осуществляется через процессы аттестации и сертификации. Аттестация и сертификация являются также методами стимулирования учителя к повышению своего профессионального уровня. Анализ основных видов и форм развития профессиональных компетентностей учителя в условиях реформирования общего среднего образования, а также способов их оценки и стимулирования, позволил сформулировать основные принципы развития профессиональных компетентностей учителя: принцип обязательности: постоянное и систематическое развитие своих компетентностей является необходимым условием и требованием законодательства о профессиональной деятельности учителя; принцип открытости: все формы, виды развития профессиональных компетентностей, в частности повышения квалификации являются открытыми и доступными для любого учителя. Обеспечивается это прежде всего через информирование на официальных сайтах поставщиков услуг; принцип свободного выбора: учитель имеет право свободно выбирать время, форму, вид, по которым состоится развитие профессиональных компетентностей; принцип систематичности: развитие профессиональных компетентностей учителя должно происходить систематически, в частности из-за ежегодного повышения квалификации.

Ключевые слова: компетентность, развитие профессиональных компетентностей, повышение квалификации, сертификация, принципы.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] N. M. Bibik, O. V. Ovcharuk, «Kompetentnisnyi pidkhid: refleksyvnyi analiz zastosuvannia», Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy; O. V. Ovcharuk, Red. Kyiv, Ukraina, 2004, 111 s.
- [2] S. V. Lisova, «Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii osviti: zarubizhnyi dosvid», Profesiina pedahohichna osvita: kompetentnisnyi pidkhid: monohrafiia. Zhytomyr, Ukraina: ZhDU im. I. Franka, 2011, s. 34–53.
- [3] V. V. Yahupov, V. I. Svystun, «Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity», Naukovi zapysky; T. 71. Pedahohichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota, s. 3–8, 2007.
- [4] A. V. Hutorskoj, «Klyuchevye kompetencii. Tekhnologiya konstruirovaniya», Narodnoe obrazovanie, № 5, s. 55–61, 2003.

- [5] Verkhovna Rada Ukrainy. (2017, Veres. 05). Zakon № 2145-VIII «Pro osvitu» [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- [6] Verkhovna Rada Ukrainy (2014, Lyp. 01) Zakon № 1556-VII, «Pro vyshchu osvitu». [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
- [7] Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy Ukrainy (2018, Serp. 10). Nakaz № 1143, «Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu "Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity"». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18>
- [8] Kabinet Ministriv Ukrainy (2019, Serp. 21). Postanova № 800, «Deiaki pytannia pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv». [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF>
- [9] Kabinet Ministriv Ukrainy. (2018, Hrud. 27). Postanova № 1190, «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro sertyfikatsiiu pedahohichnykh pratsivnykiv». [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#n16>

*Стаття надійшла до редакції
04 квітня 2020 року*